

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

LIETUVOS MOKINIŲ
NEFORMALIOJO
ŠVIETIMO CENTRAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Tarptautinei triukšmo supratimo dienai „Tylos stebuklinga versmė“ akcijos rekomendacijos

Vilnius, 2014 m.

Turinys

Įvadas	3
1. Supratimo apie triukšmo poveikį aktualumas	3
2. Triukšmo valdymas	4
3. Apie Tarptautinę triukšmo supratimo dieną.....	5
4. Europos garsinės aplinkos apdovanojimų laimėtojai.....	6
5. Rekomendacijos dėl veiklų mokyklose minint Tarptautinę triukšmo supratimo dieną	8
5.1. Laiškas savivaldybės vadovui (merui, administracijos direktoriui, savivaldybės tarybos nariui)	8
5.2. Rašinių, piešinių, plakatų konkursai.....	8
5.3. „Tylos dieta“	8
5.4. Savivaldybėse įgyvendintų triukšmo mažinimo sprendimų paieška	8
5.5. Triukšmo kartografavimo užduotis ir „ <i>Noise Watch</i> “	9
6. Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ rezultatai	9
Priedas	1

Ivadas

Lietuvos Respublikos Seimui 2014 metus paskelbus vaikų sveikatos metais, įgyvendinamas Vaikų sveikatos metų sveikatos stiprinimo priemonių planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 26 d. nutarimu Nr. 271 „Dėl Vaikų sveikatos metų sveikatos stiprinimo priemonių plano patvirtinimo“. Pagal Vaikų sveikatos metų sveikatos stiprinimo priemonių planą, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija vykdo priemonę „Triukšmo prevencijos priemonių įvairovė mokyklose, rengiantis akcijai „Tylos stebuklinga versmė“.

Lietuvoje ir daugelyje kitų pasaulio valstybių kasmet minima Tarptautinė triukšmo supratimo diena skirta atkreipti visuomenės dėmesį į ilgalaikio triukšmo poveikio sukeltas neigiamas pasekmes gyventojų sveikatai. 2014 m. balandžio 30 d. Tarptautinė triukšmo supratimo diena bus minima devynioliktą kartą.

Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ rekomendacijos skirtos supažindinti mokytojus, mokyklose dirbančius visuomenės sveikatos priežiūros specialistus bei kitus sveikos aplinkos klausimais besidominčius asmenis su aktualiais triukšmo poveikio ir jo valdymo klausimais. Šiose rekomendacijose pateiktos gairės akcijoje dalyvausiantiems mokytojams, kaip kartu su mokiniais organizuoti veiklas mokyklose, skirtas Tarptautinei triukšmo supratimo dienai 2014 metais paminėti.

1. Supratimo apie triukšmo poveikį aktualumas

Visuomenė triukšmą vertina kaip vieną iš didžiausių aplinkosaugos problemų. Europoje ne mažiau kaip 100 milijonų žmonių yra veikiami sveikatai žalingo kelių transporto triukšmo. Triukšmas žmones veikia tiek fiziologiškai, tiek psichologiškai, trukdo pagrindinei kasdieni veiklai, miegui, poilsiui, mokymuisi ir bendravimui. Triukšmas ne tik dirgina, bet taip pat gali veikti žmonių sveikatą, kai dėl triukšmo poveikio padidėja stresas ar trikdomas miegas. Ilgalaikis triukšmo poveikis gali net sukelti rimtus sveikatos sutrikimus, tokius kaip padidėjusį kraujospūdį ar širdies ligas.

Pagal Pasaulio sveikatos organizacijos vertinimus, Europoje dėl kelių transporto triukšmo kasmet prarandama ne mažiau kaip 1 milijonas sveiko gyvenimo metų. Palyginti su kitais aplinkos sveikatos rizikos veiksniais, Europoje aplinkos triukšmo sukeliama ligų našta yra mažesnė tik už aplinkos oro taršos sukeltą ligų naštą. Vienas iš trijų žmonių patiria dirginimą dienos metu ir vienas iš penkių gyventojų patiria miego trikdytą dėl kelių, geležinkelių ar oro transporto triukšmo. Ilgalaikis aplinkos triukšmo poveikis padidina kraujotakos susirgimų riziką.

Daugeliu laboratorinių studijų nustatyta, kad triukšmas daro neigiamą poveikį vaikų mokymuisi. Triukšmo poveikis gebėjimui mokytis įvertintas pagal vaikų gebėjimą skaityti mokyklos aplinkoje sklindant atitinkamo lygio triukšmui. Pavyzdžiui, pagal Pasaulio sveikatos organizacijos 2011 m. leidinyje „Aplinkos triukšmo ligų našta. Prarastų sveikų gyvenimo metų kiekybinis įvertinimas Europoje“ (angl. „*Burden of disease from environmental noise. Quantification of healthy life years lost in Europe*“) pateiktus duomenis, aplinkoje didėjant triukšmo lygiui, prastėja pagal standartizuotą mokinių skaitymo testą vertinamas žodžių prasmės ir teksto suprantamumas. Vykdamas Europos Komisijos 2001–2003 metais finansuotą projektą „Kelių transporto bei orlaivių triukšmo ekspozicija ir vaikų pažintinės funkcijos bei sveikata: ekspozicijos ir rezultato ryšiai ir bendras poveikis“ (angl. „*Road Traffic and Aircraft Noise Exposure and Children’s Cognition and Health: Exposure-Effect Relationships and Combined Effects*“, RANCH) buvo nustatyta, kad

aukšto lygio nuolatinis orlaivių transporto triukšmas daro įtaką vaikų skaitymo gebėjimams ir gebėjimams atlikti sudėtingas pažintines užduotis.

Europos Komisijos statistikos agentūra *EUROSTAT* kasmet atlieka gyventojų apklausas apie nusiskundimus triukšmu. Pagal apklausų duomenis, 2012 metais 13,3 proc. Lietuvos gyventojų pažymėjo, kad kenčia dėl kaimynų ar dėl iš gatvės sklindančio triukšmo. Palyginti su kitomis Europos valstybėmis, triukšmu mažiau nei Lietuvoje skundėsi Kroatijos (9,8 proc.), Norvegijos (10,8 proc.), Islandijos (11,1 proc.), Belgijos (11,5 proc.), Bulgarijos (12,0 proc.), Estijos (12,8 proc.), Švedijos (13,0 proc.) gyventojai. Europos Sąjungos (ES-28) vidurkis – 18,8 proc.

Suteikus žmonėms galimybes gyventi tylesnėje aplinkoje, urbanizuotose teritorijose nustačius geresnėsgarsinės aplinkos vietas, galima pagerinti gyventojų fizinę ir psichinę sveikatą, gyvenimo kokybę.

Paprastai triukšmo sukelti klausos pažeidimai būdingi triukšmingose darbo vietose dirbantiems žmonėms arba nelaimingų atsitikimų atvejais. Pagal sergamumo profesinėmis ligomis Lietuvoje statistikos duomenis, dažniau už ausies ligas pasitaiko tik jungiamojo audinio ir skeleto bei raumenų sistemos ligų atvejai.

Paskutiniu laiku didelis dėmesys skiriamas paauglių klausos sutrikimams, ypač išpopuliarėjus patogiems asmeniniams muzikos klausymosi įrenginiams (ausinukams). Pagal literatūros duomenis, dėl pramoginės veiklos metu patiriamo triukšmo poveikio (ekspozicijos) apie 17 proc. paauglių yra susilpnėjęsi klausa ir paaugliai apie tai nežino. 5–10 proc. jaunų muzikos klausytojų turi didelę riziką prarasti klausą po penkerius ir daugiau metų trunkančio triukšmo poveikio. Tai taikoma asmenims, kurie garsiai klausosi muzikos ilgiau nei po vieną valandą per dieną.

2. Triukšmo valdymas

Bendruomenės triukšmą galima suskirstyti į tris pagrindines grupes: aplinkos triukšmas, žmonių buitinės veiklos triukšmas, pramoginės veiklos triukšmas. Skirtingo triukšmo atvejais taikomos skirtingo pobūdžio triukšmo valdymo priemonės.

Aplinkos triukšmo valdymo priemonės gali būti skirstomos į šias pagrindines grupes:

- Europos Sąjungos institucijos nustato reikalavimus tam tikrų gaminių / įrenginių skleidžiamam triukšmui, atitikties vertinimui (sertifikavimui) ir ženklinimui;
- valstybėse atliekamas planų ir programų, teritorijų planavimo dokumentų sprendinių vertinimas, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai (apimant ir visuomenės sveikatą) vertinimas, strateginis pasekmių aplinkai vertinimas;
- taikomi statinių garso izoliavimo reikalavimai;
- didžiuosiuose miestuose ir šalia intensyviausių valstybinės reikšmės kelių, pagrindinių geležinkelių ir stambių oro uostų sudaromi triukšmo strateginiai žemėlapiai, pagal triukšmo strateginio kartografavimo rezultatus rengiami ir įgyvendinami veiksmų planai, kuriais siekiama užkirsti kelią aplinkos triukšmui ar bent sumažinti jį atitinkamose vietovėse, o ypač ten, kur poveikio lygis gali pakenkti žmonių sveikatai; nustatomos tyliosios zonos – teritorijos, kuriose geresnė garsinė aplinka ir kuriose žmonės galėtų pailsėti nuo aplinkos triukšmo, bei imamasi priemonių šioms zonoms apsaugoti nuo triukšmo padidėjimo jose.

Žmonių buitinės veiklos atveju klausimai sprendžiami laikantis pastatų garso izoliacijos reikalavimų, didinant gyventojų sąmoningumą dėl pažeidžiamų aplinkinių teisių, atliekant viešosios rimties trikdymo kontrolę.

Pramoginės veiklos keliamo triukšmo klausimai sprendžiami didinant gyventojų informuotumą apie pernelyg didelio triukšmo poveikį klausai, didinant gyventojų sąmoningumą dėl pažeidžiamų aplinkinių teisių, atliekant viešosios rimties trikdymo kontrolę, taikant ūkinės veiklos vykdymo metu skleidžiamo triukšmo ribojimo priemones.

3. Apie Tarptautinę triukšmo supratimo dieną

Tarptautinės triukšmo supratimo dienos skelbimo iniciatorius yra Jungtinių Amerikos Valstijų ne pelno siekianti organizacija „Klausos ir komunikacijos centras“ (angl. „*The Center for Hearing and Communication*“). Šios organizacijos tikslas – pagerinti gyvenimo kokybę žmonėms su klausos sutrikimais.

Minint Tarptautinę triukšmo supratimo dieną siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į visiems aktualią triukšmo problemą, skatinama kurti tylesnius namus, tylesnes mokyklas ir tylesnę poilsio aplinką, ugdyti visuomenės atsakomybę už tylios aplinkos puoselėjimą, skatinama kurti sveiką aplinką sau ir savo vaikams. Ugdant vaikų supratimą apie triukšmą siekiama ne tik pabrėžti didesnį jų jautrumą neigiamam triukšmo poveikiui mokykloje, namuose, renginiuose ar, pavyzdžiui, garsiai klausantis muzikos ausinukais, bet ir ugdyti atsakomybę dėl pačių vaikų keliamo triukšmo jiems augant ir vėliau suaugus.

Nuo 2011 metų Tarptautinės triukšmo supratimo dienos minėjimą organizuoja ir Europos aplinkos agentūra.

Europos aplinkos agentūra yra Europos Sąjungos institucija, kurios tikslas yra teikti visuomenei patikimą ir nepriklausomą informaciją apie aplinką. Europos aplinkos agentūra yra pagrindinė Europos Sąjungos institucija, kuri renka, analizuoja, apibendrina informaciją apie aplinką ir dalyvauja rengiant, priimant, įgyvendinant ir vertinant aplinkosaugos politiką. Europos aplinkos agentūros veikla apima 33 Europos valstybes. Jos būstinė įkurta Kopenhagoje, Danijos Karalystėje.

Tarptautinei triukšmo supratimo dienai paminėti Europos aplinkos agentūra ir Jungtinės Karalystės Triukšmo mažinimo draugija (angl. *Noise Abatement Society*) 2011 metais paskelbė inovatyvių triukšmo mažinimo priemonių konkursą, kurio laureatams skiriamas Europos garsinės aplinkos apdovanojimas (angl. *European Soundscape Award*). 2012 metais jis buvo įteiktas Jungtinės Karalystės *John Connell* vardo apdovanojimų ceremonijos metu.

J. Connel yra Jungtinės Karalystės Triukšmo mažinimo draugijos steigėjas ir vienas iš pirmųjų kovos sutriukšmu kampanijų organizatorius. J. Connel iniciatyva Jungtinėje Karalystėje 1960 metais buvo patvirtintas Triukšmo įstatymas (angl. „*Noise Act*“) – pirmą kartą Jungtinėje Karalystėje skundų dėl triukšmo nagrinėjimas buvo įteisintas įstatymiškai.

Europos garsinės aplinkos apdovanojimas skirtas skatinti susirūpinimą triukšmo poveikiu sveikatai ir įteikiamas geriausiai triukšmo lygį mažinančiai Europos valstybėse įgyvendinamai iniciatyvai. Apdovanojimams gali būti nominuoti gaminiai, kampanijos, inovacijos ar kiti kūrybiškai triukšmo problemą sprendžiantys sprendimai.

2013 metais Europos garsinės aplinkos apdovanojimus Europos aplinkos agentūra kartu su Jungtinės Karalystės ir Nyderlandų Karalystės triukšmo mažinimo draugijomis organizavo Utrechte, Nyderlandų Karalystėje.

4. Europos garsinės aplinkos apdovanojimų laimėtojai

2011 metų Europos garsinės aplinkos apdovanojimams buvo pateikta šešiolika paraiškų, o apdovanojimą laimėjo Nyderlandų Karalystės Gelderlando srities Wijchenand savivaldybė.

Graafseweg gatvės rekonstrukcijos projekte pristatytas unikalus skirtingų priemonių derinys, skirtas įgyvendinti inovatyvius, patrauklius ir tvarius sprendimus, mažinančius kelių transporto triukšmą. Siekiant sumažinti triukšmą šalia intensyvaus eismo gatvės, buvo pritaikytos penkios paprastos triukšmo mažinimo priemonės, kurias pritaikius buvo galima atsakyti anksčiau pasiūlyto miestą į dvi dalis dalijančios keturių metrų aukščio triukšmo užtvartos statybos. Paslinkus gatvę ir sumažinus eismo juostų skaičių, įgylinus kelią, pastačius nedidelio aukščio triukšmo užtvartas, nutiesus specialų „tylų“ asfaltą ir sumažinus didžiausią leistiną važiavimo greitį gyvenvietėje kelio, triukšmas galėtų būti sumažintas daugiau nei 10 dB.

2011 metų Europos garsinės aplinkos apdovanojimų metu geriausiai įvertintas kandidatas – Nyderlandų Karalystės Triukšmo mažinimo draugijos elektrinių herojų kampanija (angl. *The Dutch Noise Abatement Society – Electric Heroes Campaign*).

Nyderlandų Karalystės Triukšmo mažinimo draugija siekė išspręsti triukšmo problemą, dėl kurios bene daugiausiai skundžiamasi Olandijoje – sumažinti motorolerių ir mopedų keliamą triukšmą. 16–24 metų amžiaus jaunimui skirta kampanija „Elektriniai herojai – važiuok gudriai, važiuok elektra“ (angl. *Electric Heroes – Go smart, Go electric*) Nyderlandų Karalystės Triukšmo mažinimo draugija skatino jaunuolius naudotis elektra varomais motorolieriais. Elektra varomi motorolieriai beveik neskleidžia triukšmo ir jais važiuoti daug pigiau nei vidaus degimo varikliais varomais tradiciniais. Jaunuoliai buvo kviečiami dalyvauti dviejų dienų elektra varomų motorolerių bandomuosiuose važiavimuose, kurių metu jie turėjo sukurti filmuotą medžiagą apie naudojimosi elektriniu motoroleriu patirtį ir šią medžiagą įkelti į interneto svetainę su galimybe pagal interneto svetainės lankytojų balsavimo rezultatus laimėti elektra varomą motorolerį.

2012 metų Europos garsinės aplinkos apdovanojimą laimėjo prof. dr. Brigitte Schulte-Fortkamp iš Berlyno technikos universiteto vadovaujamas konsorciumas, organizavęs Berlyno miesto parko „*Nauener Platz*“ rekonstrukciją.

Konkursą laimėjęs projektas buvo stipriai grindžiamas visuomenės dalyvavimu, apimant gyventojus ir parko teritorijoje dirbančius žmones. Viešų diskusijų ir seminarų metu buvo gauta daug idėjų, kaip sukurti naują parką, kuris pritrauktų daugiau lankytojų. Projekto dalyviai organizavo apklausas tam, kad rekonstruojant parko garsinę aplinką būtų atsižvelgta į parko lankytojų nuomonę. Vienas iš apklausų tikslų buvo nustatyti, lankytojų nuomone, triukšmingiausias parko vietas.

Nepaisant to, kad Berlyno miesto parke vis tiek girdimas transporto triukšmas, lankytojai pajautė, kad parko atmosfera tapo daug malonesnė. Malonesnės atmosferos buvo pasiekta parko skulptūrose ir suoliukuose įrengus įrangą, kuria buvo grojami įrašyti paukščių ir tekančio vandens garsai. Iš vienos parko pusės, šalia vaikų žaidimo aikštelės, buvo įrengta 1,5 m aukščio triukšmo užtvarta iš akmenų ir augmenijos. Siekiant geriau išnaudoti triukšmo užtvartos efektyvumą, vaikų žaidimo aikštelėje žaidžiančių vaikų tėvams skirti suoliukai buvo įrengti prie pat triukšmo užtvartos. Parko rekonstrukcijos metu taip pat buvo įrengta

daugiau patrauklesnių vaikų žaidimo aikštelių, sportui skirtų zonų ir žaliųjų plotų, kuriuose padaugėjo „gyvesnių“ žmonių laisvalaikio veiklos garsų.

2012 metų Europos garsinės aplinkos apdovanojimų metu geriausiai įvertintas kandidatas – Estijos nevyriausybinių organizacijų edukacinis projektas „Triukšmas – tai ne muzika“.

Projekto tikslas – didinti vaikų ir jaunimo susirūpinimą neigiamu triukšmo poveikiu. Projekte dalyvavo apie 30 tūkst. vaikų iš 214 skirtingų mokyklų. Projekto įgyvendinimo metu šimtas mokytojų buvo mokyta apie triukšmą ir jo neigiamą poveikį sveikatai. Savo ruožtu mokytojai mokyklose suplanavo ir organizavo „tylos savaitę“. Įvairiapusis projektas taip pat apėmė daug kitų mokinių iniciatyvų, įskaitant mokslinių tyrimų konkursą, kuris įvyko kaip mokinių grupių teatro vaidinimas. Kelios moksleivių grupės sudarė triukšmo žemėlapius ir savo klasėse vykdė triukšmo stebėseną – matavo triukšmo lygį.

2013 metų Europos garsinės aplinkos apdovanojimus laimėjo Šveicarijoje vykdytas projektas, kurio tikslas – skatinti naudoti mažiau triukšmo skleidžiančias automobilių padangas ir taip mažinti kelių transporto triukšmą.

Projekto įgyvendinimo metu buvo bandoma atkreipti padangų pirkėjų dėmesį į mažiau triukšmo skleidžiančias automobilių padangas. Mažiau triukšmo skleidžiančios automobilių padangos jau yra rinkoje. Jos nėra brangesnės nei atitinkamos įprastos, šių padangų patvarumas taip pat žymiai nesiskiria nuo kitų.

Projekto įgyvendinimo metu buvo parengta duomenų bazė, kurioje automobilių vairuotojai galėjo palyginti skirtingų padangų riedėjimo triukšmą, taip pat kitas svarbias padangų savybes. Štai pasipriešinimas riedėjimui padidina kuro sąnaudas, geresnis sukibimas esant šlapiai kelio dangai didina saugumą. Taigi kampanijos metu buvo skatinama rinktis ne tik tylesnes, bet ir apskritai geresnes, sutaupančias daugiau kuro ir saugesnes padangas.

Buvo ne tik sukurta interneto svetainė su duomenų bazės programa, bet ir per televiziją rodytos reklamos, reklaminiai skydeliai kitose interneto svetainėse, reklaminiai plakatai padangų parduotuvėse, vykdytos kitos viešinimo priemonės.

2013 metų Europos garsinės aplinkos apdovanojimų metu geriausiai įvertintas kandidatas – projektas „Miesto garsinės aplinkos vystymas“ (angl. „*Cultivating Urban Sound*“), kurio metu siekta pažymėti miesto garsinės aplinkos kokybės svarbą.

Pirmojo projekto dalis yra Oslo architektūros ir dizaino mokyklos magistro darbas „Miesto garsinės aplinkos vystymas – nežinomi urbanizacijos potencialai“ (angl. „*Cultivating Urban Sound – Unknown Potentials for Urbanism*“), kuriame buvo tiriamos miesto garsinės aplinkos planavimo ir dizaino galimybės. Magistro darbe padaryta išvada, kad privatūs ir vieši asmenys turi būti susipažinę su jų atsakomybe dėl miesto garsinės aplinkos, siekiant, kad Europos miestų garsinė aplinka taptų patrauklesnė. Šiam tikslui pasiekti rekomenduota ugdyti „garso kultūrą“ savivaldybėse, skatinti planuotojus, architektus ir kitus susijusius asmenis daugiau atsižvelgti į garsą taikant įvairias mokslo sritis apimančius metodus.

Antrosios projekto dalies įgyvendinimo metu magistrantas tęsė darbą tirdamas tipinio Šveicarijos miesto ir priemiesčio akustinius parametrus. Buvo parengtos rekomendacijos dizaineriams ir planuotojams, kuriomis vadovaujantis galėtų būti pagerinta miesto garsinė aplinka.

5. Rekomendacijos dėl veiklų mokyklose minint Tarptautinę triukšmo supratimo dieną

5.1. Laiškas savivaldybės vadovui (merui, administracijos direktoriui, savivaldybės tarybos nariui)

Vienas iš naujausių Europos Sąjungos aplinkosaugos politikos formavimo dokumentų yra 7-oji aplinkosaugos veiksmų programa iki 2020 m. „Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“. Šiame dokumente viena iš geros aplinkos kokybės pasiekimo priemonių yra pažangių naujovių taikymas projektuojant miestus – aplinkosaugos klausimus apimantis miestų dizainas.

Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ metu mokiniams siūloma parašyti laišką savivaldybės merui, administracijos direktoriui, savivaldybės tarybos nariui ir atkreipti jų dėmesį į aktualius aplinkos triukšmo valdymo klausimus priimant sprendimus dėl miesto ar savivaldybės teritorijos plėtros, naujų taršos objektų mieste ar savivaldybėje statybos.

Laiško merui pavyzdys yra pateiktas organizacijos „Klausos ir komunikacijos centras“ interneto svetainėje¹.

5.2. Rašinių, piešinių, plakatų konkursai

Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ metu mokiniams siūloma rašyti analitinius straipsnius aplinkos, pramoginės žmonių veiklos triukšmo valdymo tema. Geriausi atrinkti straipsniai galėtų būti skelbiamiešiai.

Žemesnių klasių mokiniams gali būti organizuojamas piešinių konkursas. Vaikai piešiniuose galėtų pavaizduoti, su kuo jiems asocijuojasi triukšmas arba atvirkščiai – tyla.

Gali būti organizuojamas mokinių plakatų konkursas. Geriausi atrinkti plakatai galėtų būti eksponuojami viešose vietose. Jie didintų gyventojų supratimą apie būtines žmonių veiklos keliamo triukšmo sukeltas problemas šį triukšmą patiriantiems kaimynams ir padėtų spręsti viešosios rimties trikdymo klausimus.

5.3. „Tylos dieta“

Jungtinių Amerikos Valstijų ne pelno siekiančios organizacijos „Klausos ir komunikacijos centras“ interneto svetainėje² skelbiamas „tylos dietos“ receptas (angl. „*Recipe for A Quiet Diet*“).

Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ metu mokiniams siūlomaišnagrinėti Jungtinių Amerikos Valstijų pavyzdį ir parengti savo „tylos dietos“ receptus, kurie būtų labiau pritaikyti prie jų miesto ir kasdienės veiklos sąlygų ir juos būtų galima praktiškai įgyvendinti. Gali būti vykdomas darbas grupėmis ir organizuojama darbo grupių parengtų „tylos dietos“ receptų analizė, geriausių receptų konkursas.

Mokyklos administracijai siūloma pakeistimokyklos pamokų pertraukas skelbiančių skambučių garsą į natūralius gamtos garsus (paukščių čiulbėjimo, vandens čiurlenimo, jūros ošimo ir pan.).

5.4. Savivaldybėse įgyvendintų triukšmo mažinimo sprendimų paieška

Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ metu mokiniams siūloma apžvelgti triukšmo problemos aktualumą savivaldybėje, kurioje yra mokykla. Tuomet pagal topografinius žemėlapius (<http://www.geoportal.lt/>), savivaldybės interneto svetainėje konsultacijoms su visuomene skelbiamuose

¹<http://www.chchearing.org/noise-center-home/international-noise-awareness-day/letter-mayor>

²<http://www.chchearing.org/noise-center-home/international-noise-awareness-day/recipe-for-quiet-diet>

teritorijų planavimo dokumentuose, Aplinkos ministerijos ar regiono aplinkos apsaugos departamentų interneto svetainėse skelbiamuose planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitose rasti planavimo sprendimus, kuriais sprendžiamos triukšmo problemos. Veiklos įgyvendinimo metu mokiniai rengia pranešimus apie atrastus triukšmo mažinimo sprendimus ir šių sprendimų galimą efektyvumą.

5.5. Triukšmo kartografavimo užduotis ir „Noise Watch“

Triukšmo prevencijos priemonių tikslingumas nustatomas atsižvelgiant į triukšmo poveikio vertinimo rezultatus. Tikėtina, kad klasėse yra mokinių, kurie naudojami išmaniaisiais telefonais, kuriuose gali būti įdiegta triukšmo matavimo programinė įranga. Atsižvelgiant į galimybes, akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ metu mokiniams siūloma parengti teritorijos apie mokyklą triukšmo žemėlapi, išmatuoti triukšmą šalia namų ir gautus rezultatus palyginti su Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijomis ar Lietuvos higienos normose nustatytais ribiniais dydžiais.

Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ metu mokiniai gali būti supažindinti su Europos aplinkos agentūros 2011 m. gruodžio 1 d. visuomenei pristatyta interaktyvia interneto paslauga „NoiseWatch“, suteikiančia galimybę gyventojams savarankiškai vertinti juos supančios aplinkos triukšmingumą. „NoiseWatch“ yra sudedamoji Europos aplinkos agentūros aplinkos būklės informacinės sistemos „Eye On Earth“ dalis. Aplinkos būklės informacinė sistema apima ne tik triukšmą – gyventojai taip pat viešai gali vertinti oro ar maudyklų vandens kokybę.

Europos aplinkos agentūros interneto svetainėje skelbiama programa „NoiseMeter“ išmaniesiems mobiliesiems telefonams, kuriuose įdiegta „Android“, „Apple iOS“ arba „Windows Phone“ operacinė sistema. Naudodamiesi „NoiseMeter“ programa mokiniai gali matuoti aplinkos triukšmą ir triukšmo lygio bei matavimo vietos duomenis automatiškai siųsti į „NoiseWatch“ informacinę sistemą. „NoiseWatch“ skirta skatinti gyventojus domėtis aplinkosaugos problemomis ir gerinti supratimą apie jas.

„Eye On Earth“ ir šios sistemos sudedamosios dalys gali paskatinti mokinius domėtis ne tik aplinkosaugos klausimais, bet ir įvairiose kitose srityse plačiai taikomomis geografinėmis informacinėmis sistemomis (GIS).

6. Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ rezultatai

Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ metu mokyklos bendruomenės supažindinama su triukšmu kaip su aplinkosaugos veiksniu ir jo poveikiu žmogaus sveikatai. Akcijos metu vykdomos veiklos, skirtos supažindinti akcijos dalyvius su galimu žalingu triukšmo poveikiu klausai, ypač garsiai klausantis muzikos, bei triukšmingo elgesio kultūros aspektais.

Akcijos „Tylos stebuklinga versmė“ vykdymas nėra privalomas. Dalyvavusiųjų akcijoje prašome informaciją apie įgyvendintas veiklas iki gegužės 30 d. pateikti el. pašto adresais diana.aleksejevaite@smlpc.lt ir rytis.rimgaila@lmnsc.lt. Gavus šių veiklų aprašymus bus organizuojama veiklų atranka teikti paraišką Europos garsinės aplinkos apdovanojimui laimėti. Akcijos veiklų aprašymo forma pateikta priede.

**AKCIJOS „TYLOS STEBUKLINGA VERSMĖ“ METU
VYKDYTOS VEIKLOS APRAŠYMO FORMA**

(Mokymo įstaigos pavadinimas)

(Adresas, telefono Nr., el. pašto adresas)

(Kontaktinio asmens vardas, pavardė, telefono Nr., el. pašto adresas)

(Formos pildymo vieta ir data)

Veiklos pavadinimas

Triukšmo problemos aprašymas

Sprendimai, kurių buvo imtasi siekiant suprasti triukšmo problemą

Sprendimo ar iniciatyvos aprašymas

Sprendimo ar iniciatyvos rezultatai

Bendradarbiavimas su vietos bendruomene*

Švietimas apie triukšmą

Sprendimo kūrybiškumas

Išlaidų efektyvumas*

Galimybė įgyvendinti ir kitose mokyklose ir (ar) savivaldybėse, valstybėse*

* jei yra

Priedama:

1. Kūrybinių darbų el. versijos.
2. Kitamedžiaga.